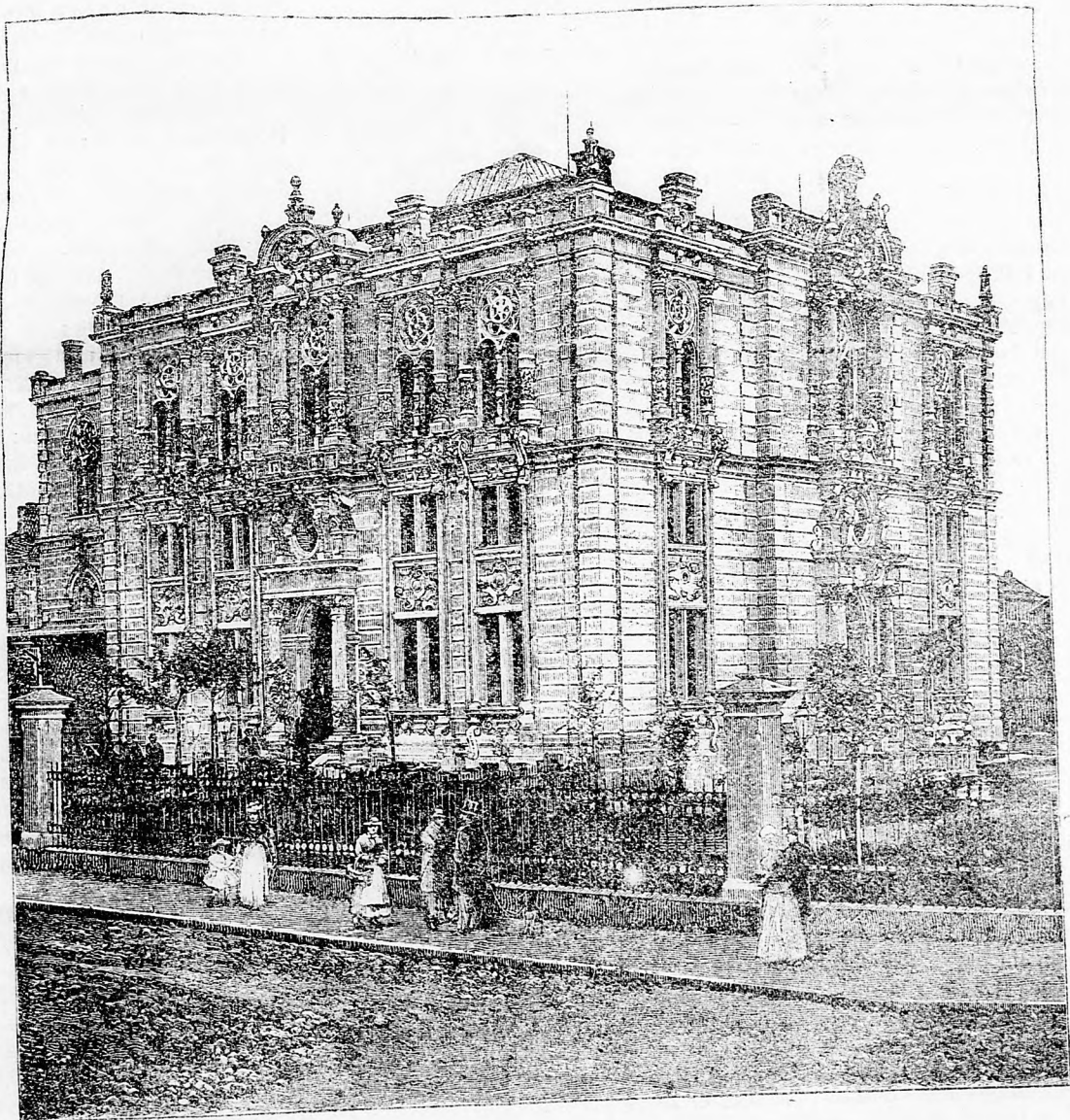


VASÁRNAP

A
„Tatatóváros és Videke“
MELLÉKLETE.
1892. Ápril.



Szabadkőműves palota Fürthben.

J o l á n.

Novella.

Írta: B a l o g h I r m a.

(Vége.)

II.

— Kedves Baldi-bácsi, csakhogy megérkezett, — szaladt Jolán Rigómezey Boldizsár, nyugalmazott altábornagy elé.

— Halálra vagyok ijedve! A lovak ragadni kezdtek s ha nincs az inas, bizonyára úgy szedtek volna föl az ut porából. Hol vagy te? Minek hívnak?

— Jancsi, — válaszolt Jolán s hamisul mosolygott, kevésbe mult, hogy el nem kaczagta magát.

— Gyere ide. Itt van ni, — nyujtott Pribula felé egy tiz forintost.

— Fogadja el — sugta Jolán, mikor látta, hogy Pribula vonakodik a tiz forintot elfogadni.

— Köszönöm.

— Derék fiu vagy! — mondá néki Rigómezey s vállára ütött. — Ha az életben valamire szükséged lesz, csak fordulj hozzám s ha lehet szívesen leszek majd segítségedre. Hol van édes anyád, Jolus?

— Szegény beteg lett; az a nagy zgatottság, melyet a per elvesztése idézett elő, ágyba döntötte. Az orvos nem engedi, hogy fölkeljen s így, édes Baldi bácsinak egyedül az én társaságommal kell meglegednie, mert még a kisasszony is azt izente, hogy nem jöhet le, mert migrént kapott.

— Pedig nagyon szerettem volna édes anyáddal azonnal beszélni.

— Nemde a per ügyében? Lásna, édes Boldi bácsi én úgy megörültem, hogy mi vesztettük el.

— Megörültél? Hogyan?

— Jaj hosszú annak a históriája! Nem is tudom, vajon elmondhatom-e Boldi bácsinak?

— Már hogy ne mondhatnád, hisz nagybátyád vagyok.

— Igaz, igaz, de hogy is kezdjem? Örültem, hogy szegények lettünk, azt hittem, hogy a szegénység hozza boldogságom, de csalódtam, mert van még egy bökkenő.

— Melyik az?

— Boldi bácsi legény volta s az, hogy esetleg én leszek az örököse.

— Nem értek.

— Nem is könnyű azt megérteni. De elmondom a tényállást: egy fiatal ügyvéddel ki perünket vezette, megszerrettük egymást.

— Természetes.

Az. De az ügyvédnek nincsenek olajba festett ősei, nincsenek családi tradíciói, mint azt a mama mondja és nincsen családi levéltára; szóval ő egy polgárnak a fia és nincs semmi efféléje de van egy arany szíve, melylyel csak engem szeret.

— Hm, ez kevés, de végre elég is. Te Rigómezey leány vagy, nézned kel-lene őseidet.

— De hisz azok nem élnek.

— De élek én, mint az ő képviselőjök.

— Mikor Boldi bácsi ős lesz, akkor már az én Jánosomnak is lesz családi levéltára.

— De beszélj hát komolyan, nem szeretem az efféle tréfákat. Anyád persze hallani sem akar róla, hogy is hívják?

— Pribula az ő legkedvesebb neve.

— Szépnek, nem szép. . .

— Várjon, édes Boldi bácsi; a java csak most következik. De előbb, mielőtt tovább beszélnek, adja ide kezét, és ígérje meg, hogy a mit most mon-dok az kettőnk titka marad.

— Beszélj!

— Mama . . . mama azt akarja, hogy . . . hogy Boldi bácsi engem — vegyen el.

— Én téged?!

— Nos és nem volnék én elég csi-nos feleség?!

— Azt nem tagadom.

— Igen, hát mama azt akarja s ezzel csak azt akarom, Boldi bácsival megértetni, hogy mama lemondjon ter-véről, Boldi bácsinak meg kell háza-sodnia.

— No ilyet sem hallottam még! — nevetett föl Rigómezey, — az unoka-hugom házását! És ugyan kit vegyek el?

— Tudnék én egy pompás, feleség-nek való leányt.

— Ki az?

— A mi kisasszonyunk.

— Én, Rigómezey, altábornagy el-vegyek, egy gouvernantot?! Gyerek, a te fejed tele van demokratikus eszmé-ekkel. Az az ügyvéd teljesen elron-tott.

— Oh dehogya! Én beszéltem az ő fejét tele, hisz ő olyan kedves, hogy mindenre rá áll, a mit én akarok. A gouvernant; édes Boldi bácsi, csupa kék vér: báró kisasszony s levelein gyakran ott áll, hogy „Generals Waise.“ Várjon Boldi bácsi utána szaladok s behozom.

Jolán kiszaladt a szobából s Rigómezey egyedül maradt:

— A sógor asszony terve . . . Generals Waise . . . báró leány. . . Hát ha Hermin? . . . Nem, hisz ő meghalt. Megtörtem a szívét. . . Soha sem bo-csátott meg.

— Kisasszony, kisasszony! — hal-latszott Jolán hangja az ebédlöböl, a hol Pribula isszonyu ügyetlenül terített.

— Jól megy minden! Boldi bácsit házasítom, csak most a kisasszony ne rontsa el tervem.

— Oh te kedves, kis boszorkám! — csapott le Pribula egy tányért s Jolánt szenvedélyesen megölelte.

— Jolán! — nyílt ki egy mellék ajtó s a nevelőnő szigorú hangja ma-

gához térítette a szerető párt. — Egy cseléd!

— Kedves, egyetlen kisasszony! — rohant hozzá Jolán — s közben Pri-bula lekapta parókáját.

— Pribula?! Mi ez? Jolán. . .

Jolán felkaczagott s megcsókolta a kisasszony kezét. — Majd elmondok mindent, csak most jöjjön velem — huzta magával.

— Hová? Baj történt?

— Még nem, de ha nem jön, nagy baj lesz.

— Hol van az altábornagy?

— Kedves Boldi bácsi, ez a mi leg-kedvesebb kisasszonyunk — léptek be a szalónba.

— Rigómezey szeméhez kapott.

— Hermin!

— Boldizsár! — lebbent el a két ajkról egyszerre.

— Ni hát ebből mi lesz? — mor-mogá Jolán s meglepetve nézett Boldi bácsira és Herminre, kik zavorodottan állottak egymással szemben.

— Jolus, kérek hagyj magunkra, — törte meg Rigómezey a csendet.

— Hermin kisasszony legyen jó Boldi bácsi iránt; az én boldogságom függ az ön jószágától, — ölelte meg Jolán a nevelőnőt és kiment.

— Meg tud-e bocsátani — kérdé Rigómezey Herminre.

— Nem; ön nagyon megsértett; föl-tette rólam a rosszat.

— Megsértettem; a látszat ellene szólt. Aztán tudtam meg az igazat. Megtudtam, hogy Somosné az inast fo-gadta föl s én azt láttam, korán reg-gel ablakából kiugrani; Somosné azt akarta, hogy leányát vegyem el.

— Tudom. Nem kérdett meg engem?

— Anyira kétségbeesett, annyira dühös voltam akkor, hogy féltem ön-nel találkozni. Ön aztán elment s később, mikor az igazat megtudtam kerestem önt, elkövettem mindent, hogy föltaláljam de hasztalan, míg végre holt híret hallottam. Kétségbe voltam esve s sok éven keresztül valóságos lelki beteg voltam. S ha egy-egy nőhöz házassági szándékkal közeledtem, nyom-ban eljött az ön emléke s az kedvesebb, drágább volt nekem minden másnál: nem házasodtam meg. Nemde megboc-sát? Bocsásson meg, s engedje, hogy a mult vétkét helyre hozzam.

— Megbocsátok, — válaszolt Hermina alig hallhatólag s kezét oda nyujtotta Rigómezeynek.

— Köszönöm — vontá Rigómezey a reszkető kezét ajkaihoz. — Nemde meg tarthatom ezt a drága kezét az egész életre?

Hermin előre hajtott s megcsókolta Rigómezeyt. Az a csók elmondotta, hogy ifjúkori szerelme még mindig ott élt szívében, még mindig szerette az egyetlen embert, kivel egykor elvult je-gyezve.

— Áldjon meg az Isten, Hermin —

viszonosza Rigómezey a csókot. Aztán oda ment az ajtóhoz és beszólította Jolánt.

— Menyasszonyom — mutatott Herminre, mikor Jolán belépett.

— Hála Istennek! — tapsolt Jolán örömeiben — gratulálok, édes jó Hermin kisasszony, borult Hermin keblére, majd kérdé: és most, Boldi bácsi nemde beszólíthatom Jánost.

— Be. Ki az a Pribula? — kérdé, Hermint, mikor Jolán távozott.

— Nagyon derék, törekvő ember. Jolán szereti, kérem mozdítsa elő boldogságukat.

— Itt vagyunk, Boldi bácsi — jött Jolán Pribula karján.

— Az inas! — kiáltott föl Rigómezey. Ez a gyermek megőrült.

— Dehogyan örültem! Ez dr. Pribula János, a kit mama kitiltott a házból s a kit csak így mutathatok be, Boldi bácsinak.

— Exellentias uram, azt méltóztatott mondani, hogy ha az életben valami bajban leszek, forduljak exellentiadhoz.

— Nemde eszközöljem ki számára Jolán kezét? Szavamon fogsz, öcsém, és én . . . Ah sógor asszony! — fordult meg Rigómezey meglepetve: a perczben lépett Rigómezeyné, komornájára támaszkodva; nem birt az ágyban maradni, megsejtette, hogy terveit veszedelem fenyegeti. Hogy érzi magát, sógor asszony? — kérdé Rigómezey s kezét fogott a beteg asszonynyal.

— Köszönöm, meglehetősen.

— Pribula egy zsölljét tolt elő s Rigómezeyné bele ült.

— Jöjjön a mama háta megé sugá, Jolán Pribulának.

— Sógorasszony, a mint tudod a pert én nyertem meg. Ne sirj, egy föltétel alatt minden a régiben maradt; a birtok ismét a tied, illetve a Joláné lesz, ha . . . ha Jolánt minden szemrehányás, minden jelenetek nélkül oda adod — Pribulának.

Rigómezeyné a székben, félig fekve ült, kiegyenesedett, arcza kipirult s orrlukái láthatólag morogtak, lélekzete gyorsabb lett. Az alternatíva nehéz volt: vagy a birtok egy parvenu vőnek, vagy — semmi.

— Te, Rigómezey Boldizsár te . . .

— Én, én! Csak ne gondolkozzál sokká. Jöjjön csak, édes doktor — intett Rigómezey Pribulának.

— Mit, Jancsi, az inas?! Hát megbolondultatok?! — kiáltott föl az asszony.

Jolán egy rántással lekapta Pribula fejről a parókat. Rigómezey és mindnyájan hangosan fölnevettek; a helyzett, egy perczre roppant komikus volt.

Pribula meghajtotta magát és kezét akart Rigómezeynének esókolni.

Nagyságos asszonyom . . .

— Nem . . . Hát véled mi lesz sógor?

— Menyasszonyom, — fogta meg

Rigómezey Hermin kezét s sógornőjéhez vezette.

— Hogyan? Hermin kisasszony?! Mi történt, itt, alig egy óra alatt?

— Amor leszállott az Olympusról s magával hozta flyment is. Leogsfeld Hermin, ez előtt tizenhat esztendővel menyasszonyom volt. Mostan a tizenhat esztendőt kitörüljök az emlékezetből és boldogok leszünk. Nos, sógor asszony, ne gondolkozzék már annyit, hanem mond ki azt az igent.

— Gyere ide, te rossz leány.

— Mehetek Jánossal?

— Gyertek ide, gyermekek.

— Ezt már szeretem, — kiáltott föl Rigómezey s kezét oda nyújtotta Rigómezeynének.

Toloneczok.

Irta: TURY ZOLTÁN.

Hegyek között van a hazám, hát nem szeretem az alföldet. Kifárad a szemem, a mint a végtelen rónát bámulom s untat is ez a folytonosan sima homoktenger az ő sokszor megverselt gólyanyaku kutgémjeivel, tanyáival, melyek csak néhány kilométernyire vannak egymástól. Szeretném magam is taszítani a robogó vonatot, hadd haladjunk gyorsabban be a hegyek közzé, az én világomba. A nap szinte perzsel, sugaraival füledtét, nehézzé teszi a levegőt. Bágyadtak vagyunk valamennyien, szeretnénk aludni, de ilyen hőségben még az is lehetetlen. Hát diskurálunk.

Mindenkihez szólok valamit s mindenki kap rajta, hogy beszélhet.

Velem szemben ül egy öreg ur a fiával. Pestre utazik. Vonásaiban van egy kis falusias fűrfang s a tekintetében sok óvatosság. Bizonyosan sokat beszéltek neki otthon a zsebmetszőkről, a kik csak egyet fütyyentenek s már a szegény utas bugyellárisa messze jár. Kis idő múlva már bizalmasabb lett s kitört belőle az ur. Henczegni kezdett, emlegette a holdjait és a ménesét. Mellette ült a fia, egy 14—15 éves iskolás gyerek, ki sokszor szinte elképpedt az apja szavaira s néha, mikor nem néztem oda, meg is rántotta az öreg ur kabátját.

— Vigyázz, észreveszi. . .

Kérdésemre, hogy járt-e Pesten, hatalmas igennel felelt. Láttam az arcából, hogy nem mond igazat, de a valót restellené bevallani. Darabig mulattott füllentéseivel, de aztán untam ezt is ilyen nagy melegben. Néztem a kalauzt. Ez az ajtófélféhez támaszkodva egyik markából számítgatta át szivarjait a másikba. Rosz ut volt, csak tizenhét van. Boek, trabucco, rövid s még olyan is volt, a melyikből két darabot adnak három krajczáért. Attól függ, hogy milyen a pasasér, de ez az ut rossz volt.

A tulsó szögletben huszonegyest játszik két urforma ember. Minden perczben összevesznek, csalónak, swindlernek nevezik egymást, hanem újra kibékülnek, mert hát ez már a kártyával jár, nem is volna játék, ha nem járna vele az izgalom s egy kis verekedés csak felfrissíti a vért, még hasznára válik az embernek. Két bécsi ügynök németül beszélget, ezek már csendesen, szinte titokzatosan társalognak, bizonyosan az üzleteikről. A kisebb állomásokon nem száll a kocsinkba senki, pedig már szeretnék egy új alakot a többi mellé. Ezek nem sokat mutatnak magukból, vagy talán nincs is bennük semmi.

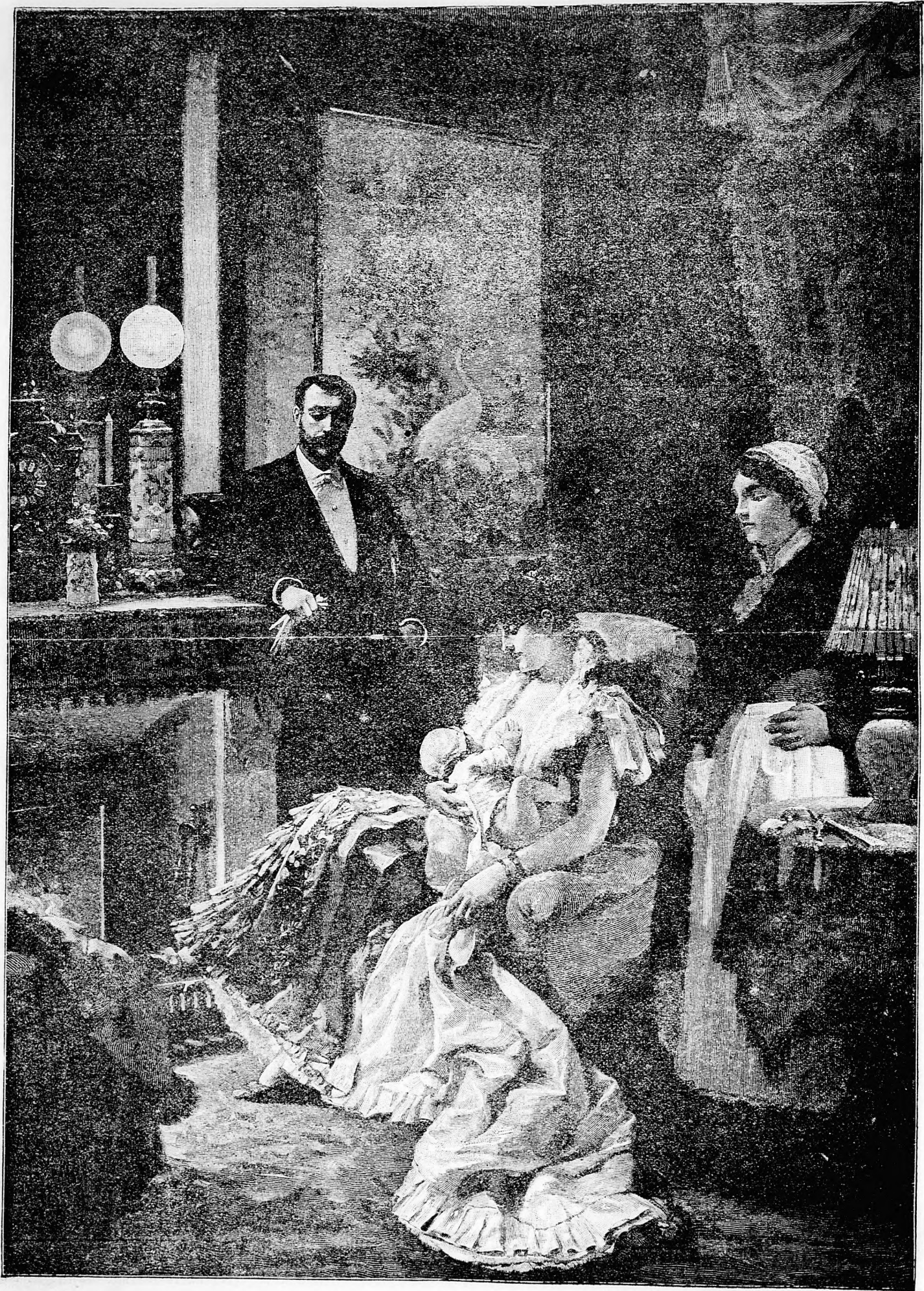
A vonat halad tovább s végre itt van egy nagy állomás, hol sört lehet inni a zöld komlós folyosón s a hol bizonyosan megváltozik majd a társaság is. A kalauz ajánlatot tett, hogy egyedül hagy majd a kocsiban. Köszönöm, de nem kell, mit művelnék ezen a hosszú uton? Egy vén portás, ki reggel óta már berekedt a kiabálásban, nagy kolompot ráz a kezében, s most is igyekszik éppen olyan erős hangot adni ki, mint mikor teljes erejében van. Persze nem sikerül neki, hanem azért csak folytatja a hiábavaló kísérletezést s váltig bizonyítgatja, hogy nem venné a lelkére, ha valaki lemaradna a vonatról. Felszállok újra s a kocsimban nincs senki. Már bosszankodom is az elhagyatottságomon, mikor belép egymásután két leány, egy férfi s végül egy rendőr. Sokat ígér ez a társaság. Leülnek velem szemben, a rendőr az ablaknál áll, s most már öten várjuk, hogy kimozduljunk innen. A rekedt portás csönget, még egyszer elkialtja, csak szokásból is, hogy: Beszállani, beszállani, — pedig a perronon az állomásfőnökön kívül nincs senki — és a vonat lassu döcögéssel elindul.

Furesa kis társaság ez itt előttem. A férfi nem lehet több harmincz évesnél, de a haja olyan rut szürke, mintha sárt dobáltak volna rá az utca-gyerekek. Arczára lenyomtatta az Isten a bűnét is, most is ittas. Folyton énekel s olyan lármát csap egymagában, hogy tulrikoltja a vonat dübörgését. A rendőr csitítja, de nem hallgat rá.

— Hallgass már te Misi!

— Hagyja el Debreczeni ur, jó kedvem van. Engedjék meg legalább, hogy nótázzon a szegény ember.

Kiváló ismerőse ez a nagybajuszu szigoru képü rendőr, csak úgy a nevén szólítja s komázik vele, mert már régi pajtások, a mennyiben mindig együtt mennek haza. Van egy harmadik is, a ki rendesen velük szokott lenni az utazásaikban, hanem úgy látzik, most valahol „megragadt”. Ez a vak Jóska. Nem vak ez, csak rendesen a vakságot szokta szimulálni, az utcákon kéregetve, azért maradt rajta ez



A bálba indulás előtt. Debat Ponsan festménye után.

a név. Misi sajnálkozik is rajta, hogy nélkülöznie kell a jó pajtását s kérdezősködik:

— Nem tudja Debreczeni ur. hol van Jóska?

— Nem tudom. Hallgass!

Dehogy hallgat. Kérdezősködik a leányoktól is, de azok se tudják. Befogták valahol, hanem majd kieresztik. Mostanában olyan keveset tartják benn az embert, hogy igazán nem is érdemes elfogatni magát valakinek. Csak hazatolonczolják, mintha bizony otthon szívesebben látnák őket, mint az idegenbe. Nem érdemes élni ilyen méltatlan világon.

Az egyik leány leül a legény mellé. Szivart kínál neki, de nem ad, csak ingerkedik. Mosolyog rá s kaczerkodik vele mulatságból. Hosszu az ut, hát el kell üzni valamivel az unalmat. A szeggyennel, a bűnével nem törődik semmit, már beleszokott a gyalázatába, talán meg se tudna nélküle élni. Arczán hamuszínű foltok vannak, ajkai szárazak s szemeit félig lesütve tartja. Van valami a vonásaiban, az elvetemültség kinyomata, a mit félreismerni nem is lehet. Szinte undorit a mosolygása s végig borzong mindem idegem, mikor kaczag.

— Kell-e szivar Misi?

— Nem.

— Ha kéne se adnék.

Misi elfordul. Talán, ha szivart kapott volna, másképp viselné magát, de így... megvetőleg néz rajta végig s tovább huzódik a padon.

A harmadik toloncz még egészen fiatal s most utazik először ilyen alkalmatossággal. Simán lefésült szőke haja van s az arca is szelid, bánatos. A mióta elindultak, folytonosan sir, a kendője nedves már e könnytől. Egy faluból valók a másikkal s eddig külön éltek egymástól. Ez a szelid arczu leány nem állott szóba se utczán, se tánczban a másikkal, büszkébb volt a jó nevére, mintsem észrevette volna. Most aztán egy kocsiban utaznak haza s egy rendőrnek, Debreczeni urnak kell beszámolni mindkettőjükkel a községben. Ráfogták, hogy lopott. Kiderült ugyan az ártatlansága, de azt mondták, hogy mégis gyanus a magaviselete s nem türik meg a városban — a becsületes emberek között. Hazaviszik. Sir, keservesen sir, tizenhatsz évét nagyon bántja a gyalázat, fél a szégyentől, a falutól, a pletykától, s néha olyan könnyörgő tekintetet vet a nagybajuszu rendőrré, mintha remélné, hogy valahol utközben ez a szigorú ur elengedi az utjára. Nem lehet, nem lehet.

Hát az édes anyja, ettől fél legjobban. Mit fog mondani ez a becsületes asszony, ha meglátja? Mit fog mondani? Vajjon tudja-e, hogy megyen? Hátha nem tudja. Megkapaszkodik ebben a vékony, silány fonálban s megkérdezi halkán, bátortalanul a társát, félve a választól:

— Tudjuk már, hogy megyek?

— Hogyne tudnák?

— Honnan tudják?

— Régen ott van már az irás.

Mélyen, keservesen sohajtott a leány s fáradtan fektette le fejét a kocsi kemény oldaldeszájára, bámulta a tetőzet közepén a lámpát, a függönyöket, egyszerű-egyszerű kinézett az ablakon s a fogai közt kiszaladt a hang: szegény anyám, szegény anyám. Most már elfeledte egészen a maga nyomorúságát s csak az anyjára, a vén asszony bánatára gondolt.

A másik, a göndörhaju vigasztalta:

— Mit sírsz? Neked könnyű a sorsod, nem bánt senki. A szolgabíró ur azt fogja mondani, hogy vigyázz a tisztességre, meg a becsületre s ne hozz szégyent a falura, hanem én, én mit csináljak? Engem fel is pofoz, tudom bizonyosan, hogy ad egy pár pofont. Már így szokott az utóbbi időben. Azért, lásd, még sem sírok, hanem énekelek. A „Subancz“-ból kezdett énekelni egy katonanótát s igazán úgy látszott, mintha nem törődne semmivel, még a mai nappal se.

Mikor aztán az egyik sirt s a másik kettő énekelt, megunta Debreczeni ur is tovább hallgatni a lármát. Reájuk kiáltott:

— Hallgassatok.

A leány nem sirt többet hangosan, csak egyszer-egyszer csuklott egyet-egyed, erőszakosan fojtva vissza magába a hangot. Ez a rendőr nagyobb hatalmasság volt előtte, mint a király, a ki messze van s a ki talán el is eresztené, ha ilyen szépen kérné a kék szemeivel. Fejét a kendőjére hajtva, a fáradságos ut után elaludt. Az arca elváltozott, mosolygott álmában már kibékült az anyjával.

Egy kis állomáson kiszállottak. Már várta őket a kisbíró és két esküdt s az anyja nem volt ott, még nem tudja még van egy félóra, a míg megtudhatja, még boldog — hála az Istennek.

A távolban, mintha tengeren úszó bárkák lennének, úgy látszanak fátylaikból félig kibontakozva a hegyek.

Mindjárt otthon leszek.

Hullámszik . . .

Hullámszik a élet,
Mint a szilaj örvény:
A korral, az embert
Messze el söpörvén.

Van, van a mi mégis
Évezreken átal:
Dacoz az enyészet
Sötét hatalmával!

Tudjátok-e mi ez,
Sejti-e lelketek,
Hogy ez nem lehet más:
Mint a nagy, nemes tett?!

Firnstall Károly.

Otthon van.

Irta MALONYAY DEZSÓ.

Már nagyon késő volt s ők ketten ott ültek a szobában, várták haza a leányukat. Az asszony nyugtalankodott s mind évődött, hogy ugyan hol lehet, hol maradhat ilyen sokáig? . . .

Az ember biztatta, hogy majd jön már, majd megjön mindjárt.

Tizenegy óra felé már nem beszélt egyikük se, de annál inkább várták. Csendesen ültek s kerálték egymás tekintetét. Utóbb az asszony biztatta a férjét, a ki úgy tett, mintha nem is arra gondolna. Mäskor is oda marad, majd itthon lesz mindjárt.

Kezdték azon gondolkozni, hogy mit is csinált a leány, mielőtt elment? Semmi különösét. De mégis, mintha sokáig készülődött volna. Babrált a szekrényben. Az asszony nem akart, vagy talán nem mert most utána nézni, hogy mit csinált ott? Ezalatt keservesen telt az idő. Hogy szerzeg a petróleum lámpa!

— Csak jöjné már! . . .

Az asszony szerette volna, hogy ne lássa a férje, de csak rászánta magát s kinyitotta a leánya szekrényét. A szekrényben minden a helyén volt. De a piros szalaggal átkötött zsebkendő-csomóra oda volt téve a leány karperece, melyet attól az újságrótól kapott s babonából soha se szokott letenni a karjáról.

— Ni a karperecz —

— Ott a karperecz?! — kiáltott föl a férfi is és odasietett. Reszkettek s megijedtek mind a ketten. Azután egymásra meredtek mint két bűnös. Hát miért ijedtünk meg? . . . Szerették volna eltagadni azt, hogy megijedtek. Az asszony kitalálta a férje gondolatát:

— Gyere menjük!

A két öreg ember elindult, hogy hűvös, nedves éjjel, abban a nagy városban, százezer ember közt megkeressék a leányukat. Csak mentek. Széles meg szűk utcákon, kérdezősködés nélkül, néha egymás mellett, néha egymás mögött czél nélkül, mentek a leányuk után. A férfi a belvárosi kapitányság kapujában megkérdezte az őrt álló rendőrtől nem hoztak-e oda hirt valami leányról? A rendőr küldte őket az inspekeziós szobába, de nem mentek be. Csak később, hosszú járkálás után tértek vissza.

Az álmos tisztviselő telefonirozott a kapitányságokra s nem kapott hirt, sehol se tudtak a leányról. De azt jegyzőkönyvbe vette, hogy ők keresik. Ezután hazamentek. Hátha már otthon van?

— Nincs, nincs itthon! — ismételtette szivszaggatóan zokogva az asszony.

— Menjük el oda, — mondta nagyon halkán a férje.

Elmentek, — már most futva, —

ahhoz az újságíróhoz, a ki három évig járt a leányukhoz, a ki úgy viselte magát, hogy szerencse csak egy szegény leánynak az ilyen ember s a kinek francia meg olasz újságokból sok cikket fordított le a leány. Resteltek hozzá menni, mert két hét előtt az történt, hogy az apa megsokolván a dolgot, egész őszintén megkérdezte őt, hogy — nézze kérem! ha elveszi a leányomat feleségül, hát tessék ide járni a meddig csak tetszik, de ha nem szándéka, hát ne foglalja le azt a szegény leányt, a szerencsését rontja el! Erre az mondott valamit, hogy így, meg úgy . . . s azóta nem tette be a lábát a házhoz. . .

Nem találták a lakásán. Ott azt mondta a házmester, hogy a szerkesztőségben van. A szerkesztőségben előbb a szolgálta be ment a szobákba s kis várattva azzal a hirrel jött ki, hogy az előbb ment el innen, alighanem haza ment.

— Hát haza ment! — s szomoruan, rogyó lépésekkel jöttek le a lépcsőkön. A férfi biztatta a feleségét, a ki nem sirt, hogy ne sirjon. Nem tudták immár, hogy merre menjenek, de haza nem mentek volna a világért se. Kitámolyogtak a kerepesi-utra. Kevés ember járt, alig találkoztak valakivel. A széles uton végig két oldalt, mint hosszú fénysáv folytak össze a gázlámpák, le egész a Rókus-kórházig. A kórház sötét kolosszusként állt ki az utra. Az asszonyt mintha meglökte volna valaki.

— Siessünk.

Már most bizonyosra ment, Bizonyosra vette, hogy erre valahol, ott a leánya. A Rókus-kórházban csakugyan tudtak egy leányról, de már késő van. A hallottas kamrában van egy leány, a Dunából hozták.

— Az én leányom! — sikoltotta az asszony, fuldokolva, arcából kikelve. — az én leányom az, nem érti? — s úgy mellen fogta a kórházi szolgát, mintha az ölte volna meg a leányát. — Hol van? Oda akarok menni! — és huzta maga után a megrémült embert.

— Kérem, most nem lehet bemenni! — szabadkozott az, alig bírva az örületesen kapkodó asszonynyal. — Majd reggel, jöjjenek reggel!

— Ereszsen be! — Az Istenre kérem, ereszsen be! — könyörgött az apa is.

— Hát nem érti, én vagyok az anyja! Nincs magának leánya? —

A sirásra, dulakodásra előjöttek néhányan a kórházi személyzet közül. Az ügyletes orvos magyarázta, hogy — kérem most nem szabad bemenni, tessék reggel jönni. Talán nem is az a leányuk. Milyen volt?

Az asszonynak kikerekedett a szeme s vadul kiáltotta: — szöke!

— Ez barna, no látják.

— Barna! barna! . . . az én leányom, az én leányom! . . .

Csak azért mondta szökének, nehogy eltagadják, mert ő most akarja látni, mindjárt. Kénytelenek voltak a hallottas kamara szolgája után küldeni. Az asszony ezalatt neki támaszkodott az ajtónak.

Visszajöttek, hogy nem lehet bemenni, csak majd reggel. A férj huzta el onnan.

Ismét az utcán voltak. Hátba mégse!? Hátba már eddig otthon van a leány?

— Gyere siessünk, hátba otthon van! . . .

Az asszony.

(ARAB LEGENDA.)

Tüगतér az apja teheneit őrizte és jól megőrizte. Az ő tejéből sokkal több lett a vaj, mint abból a tejből, a melyet testvérei hordtak haza. Majd elmondom az okát, s látni fogjuk, hogy milyen rossz szívű testvérei voltak.

A teheneket kihajtották rendszeren a legelőre, s mikor azok tejjel jól megteltek, Tüगतér szép lassan kifejte azt, fivérei pedig benne hagyták a nagy sietségben a tej javát.

Fivérei azt mondták, hogy ők sokkal okosabb dolgot is tudnának tenni, minthogy apjuk teheneit fejék. Tüगतérnak ez sohasem jutott eszébe.

— Engem már megtanított az apám, hogyan kell megfeszíteni az ijjat, — így szólt az egyik fivér. — Megélek én a vadászatból is. Világgá megyek, s élek a magam emberségéből.

— Én pedig tudom, hogyan kell halászni, — mondá a második. — Talán bolond leszek, hogy másnak fejjem meg a teheneit.

— Nekem megmutatta az apám, hogyan csinálják a csónakot, — így szólt a harmadik. — Kivájok egy fatörzset s elmegyek hajózáni. Megnézem, mi van a tenger másik partján.

— Nekem nagy kedvem volna hozám venni azt a szöke Gүнét, — folytató a negyedik. Lenne egy kis hajlékom, s idővel nekem is lennének leányaim, a kik az én teheneimet fejnék.

Mig ilyen gondolatokkal foglalkoztak, elfelejtették megfejni a teheneket. Tüगतér azonban egy cseppig kifejte a párolgó tejszint.

— Atyánk, — így szóltak végre a fiuk, — számoljunk le. Mi el fogunk hagyni téged.

— Hát a teheneimet ki fogja megfejni akkor?

— Tüगतér.

— De mit fogok tenni akkor, ha neki is kedve lesz világgá menni? Titeket még csak könnyen nélkülözlek, de őt éppen nem nélkülözhetem.

A testvérek gondolkodtak egy darabig, aztán így szóltak:

Apánk! Ne tanítsd meg semmire, akkor aztán szépen fogja neked fejni a teheneket utolsó pillanatáig. Ne mu-

tasd meg neki, hogy a megfeszített hur hogyan löki el a nyilvesszöt, s nem lesz kedve vadászni. Ne lássa meg soha, hogy a halat hogyan kell kezesz-tül ütni a szigonynyal, s fogalma sem lesz a halászatról. Ne tanítsd meg arra, hogyan kell kivájni a fatörzsből a csónakot, s nem fog rá gondolni, hogy valaha átkeljen a tengeren. Sohase világosítsd fel, hogy ő neki lehetne magának is saját hajléka. Rejts el előle gondosan mindent, s nálad fog maradni atyánk. A tejet pedig ezután is olyan sűrű fog lenni. A mi pedig bennünket illet, hadd menjünk a mi utainkon.

Az atya, a ki nagyon körültekintő, okos ember volt, így válaszolt:

— Ti többiek azt hiszitek, hogy Tüगतér idővel nem fogja mindazt megtudni a nélkül, hogy én tanítanám? Nem fogja talán észrevenni, hogy a megfeszített fonál visszapattan? Nem fogja meglátni, hogy a hal hogyan veti magát a sás vízbe hajló levélen hintázó bogárra? Nem fog látni soha egy szita-kötöt, a mely rászáll a vízben uszó fadarabra, hogy azon ringassa magát? S azt hiszitek, hogy a kövér pázsítban nem fog reá bukkanni május havában a pacsirta fészkére?

A fiuk újra elgondolkoztak s így válaszoltak:

— Semmit sem fog ő ezekből megtanulni atyánk! Sokkal kevesebb esze van, hogysen magától rájönne. Mi sem tudnánk semmit, ha te nem tanítottál volna rá!

— Oh, dehogy! — vágott közbe az atya. — Tüगतérnak még élénkebb esze van, mint nektek. Attól tartok, hogy mindazt magától fogja megtanulni, a mit ti nélkülem sohasem tanultatok volna meg. Tüगतér értelmes, sőt nagyon is okos teremtés!

A fiuk újra elkezdtek tüsszödni s most már egy kissé mélyebb belátással okoskodtak.

— Tudod mit atyánk?! Ha kérdez valamit, mordulj rá, hogy egy fiatal leánynak nem illik mindent tudni, nem kell mindent ismerni. Elég a leánynak az is, ha más gondolkozik helyette.

Ezzel sikerült meggyőzni az apát. Utnak bocsátotta fiait, Tüगतért pedig mellette tartotta, s ez naiv tudatlansággal feji még most is a teheneit.

(Egy ismeretlen szerző kéziratát után.)

Hock János.

Emlékversek.

Nem a világ adja . . . nem a boldogságot:
Önelégült szívvel kis körben találok:

Mit ér, ha győzője vagy is a világnak:
És szived kényének nem tudsz szabni gátat!

Firnstall Károly.



Reklám a sirig.

Irta: BEDE JÓB.

Ella, az országos hírű szép asszony, a nagy színésznő meghalt. Nem mosolyog, nem nevet, nem beszél, nem sir, nem lelkesít, nem csábit többé. A csillog szempár, édes ajak, gömbölyű vállak — föld. A halál valamennyi udvarlónál nagyobb eredményt ért el, egyedül uralkodik most fölötté. Örökre. . . A halál is tud ám csábitani, ragyogó ígéretekkel, tündérmesékkal, országokat kínálhat, örök ifjúságot, hódolók seregét. De tud parancsolni is a halál. Megtilthatja a földi gyönyörűségek folytatását egy szóval, egy intéssel és elhallgat reá a követelő ajak, elnémul a kívánság.

Ella fölött is győzedelmeskedett.

Most nagy ravatal az egész ház. A tágas emelet néma. A földszinten két terem gyászfátyollal vonva be. A belső teremben pihen Ella. Szokatlan módra ékszeres hevernek dus tömegben a koporsó mellett és az egész terem csupa drágaságokkal van telve. A szinpadai mama és a jóakaró barátnők összehalmozta ide mindent, a miről azt hitték, hogy kedves volt valaha a szép asszonynak. Dicsőségének muló tanúságjeleit, több kilónyi szallagot a koszorukról, bokrétaírókól összehordtak, minden szallagon az ő neve kényeztető jelzőkkel és hódoló ígékkel. Aztán a friss koszoruk, a gyászoló barátok kegyeletének áldozásai, alig férnek a koporsó mellett, az álványokon és a falakon.

Nagy, drága tartókban viaszgyertyák égnek, szomoru lánggal lobogván. Kívülről néha széláram jön, mely meglobogtatja a lángot és a halvány árnyékokat megrezzenti. Várják a papot, a tömjénnel, hadd bucsuztassa és lássa el szent kívánságával:

„Requiem aeternam dona ei Domine.“

Mint a hogy minden hívót megáld.

Megáld és megszentel minden hívót, a ki megvált a földi világtól.

De vajjon elég-e Ellát így közönségesen, hétköznapiasan elköltöztetni ebből a pompás meleg lakásból, szines, szép világból, hol annyi gyönyörűség és csupa gyönyörűség volt az ő része? Elég-e, ha fölötté is csupán azt az imát mondják el, a mit minden közönséges katolikus halandó fölött elzenegnek egyszer, ha akárcsak egy kőmíves napszámosnak, a felesége, kinek az élettörténete ennyi: „Mínthogy meghalt, tehát élt is“. A tömjénillat sem új előtte, kábitóbb és kellemesebb tömjénhez szokott, papi unalmas kántálást is hallott elégszer, például a szinpadon. Így elbucsuztatni Ellát — valószínűsége kegyetlenség.

A temetőben majd megáll egy gyülekezet levett kalappal a sir mellett és a színház legékesebb szólású művészi majd szónokolni fog:

— „Barátaim! álljunk meg e sirnál. Kire most hant borul. . .“

De ez a szónoklat már nem Ellának, szól, a kit nem láthatunk, nem csak a koporsó födelének.

Itt kellene emlékeznünk még róla a ravatal mellett. Itt halavány szép arcát még látjuk; még látjuk fehér homlokát, dus haját.

Míntha mind kérnének, hogy ne bocsássuk el hideg szertartással. Valami újat, valami meglepőt kell rendezni a temetésére, a miről később is beszélhesenek az emberek, irhassanak az újságok.

Hisz legnagyobb gyönyörűsége egész életében az volt, ha beszélhetek és irhattak róla. Bármit, bármily különlegest, meglepőt, csak folyvást felszínen, folyvást érdekesnek, eredetinek maradni! — ez volt főelve!

És ez elvet művészettel érvényesítette. Udvarlók egész serege rajongta körül. Egykori férje, ki óriási vagyont költött reá, a legszenzációsabb öngyilkosság által halt meg és érdekesebb asszony nem volt azután sem más, mint Ella, a szép művésznő. Még a kereskedősegek is részvénytársasággá alakultak egy időben, csak hogy két hónapig minden fölléptekor koszorúval lephessék meg. A lapok hasábjait szentelték dicsőítésének és pikáns történeteinek; a szinpadon mindenik szereplése esemény volt.

Aztán mennyi képtelen töténet kelt szárnyra az udvarlóiról, rövid multjáról és jövődjéről. Gymnasiumi deák, fiatal egyetemi hallgatók az ő nevét susogták álmaikban, nős emberek miatta váltak el feleségeiktől. A kit vele láttak egyszer-kétszer, már híres és irigyelt ember volt.

Talán a miatt jöttek el most a temetésére is olyan sokan, hogy a tudatlan világ azt higgye minden egyes résztvevőről, hogy összeköttetésben volt vele. Ő most nem szólhat, nem mosolyoghat, nem bizonyíthat és nem czáfolhat.

Ah! kegyetlen halál te, a ki nem engeded, hogy a bucsu impozáns volta felett örömet fejezz ki, megköszönje; vagy nyilatkozzék, melyek a hiányok és rendelkezék.

Azután meg olyan szomoru elgondolni, hogy holnap őt már nem látjuk többé. Holnaptól kezdve a szinlap már nem hirdeti, hogy: „Ella asszony fölléptével“. Nem ismertetik új szerepeinek, új toilettejeinek szépségeit. Nem írják, hogy e szerepben most először, vagy e darabban most utolszor lép föl.

Milyen kegyetlen dolog az is, hogy a ki megszokta, hogy falragaszokon öles betűkkel hirdessék a nevét, ma végső bucsuzásakor nélkülözi a falragaszt, ma sehol az utczákon nem látható az ő neve, míntha vele ma semmi se történék.

A teremben már nehéz a levegő a sok virágillat miatt.

Végre a pap megkezdi, monoton imádkozván, a szertartást. A kántor rekedten dunnyog utána.

Könnyes szemet nem lehet látni. Hanem mindennek az arcza csupa érdeklődés. Mint a hogy megszokták bámulni a szép asszony művésznőt, azzal a feszült figyelemmel nézték most is, hisz ma „utolszor látható“.

Utolszor látható, mig rákapcsolják az érzéköporsó nehéz födelét egy-két perc múlva, s aztán senkinek többé sohasem.

Az utczán is nagy a kíváncsi publikum. Tarka, vidám sereg várja, a mig lehozzák a halottat. A járó-kelők megállanak. Egy kis időt nem sajnálnak, hogy lássák a temetést. Ha a halottat nem is, de legalább a koporsót, a melyikben ma utolszor látható volt.

Most szemben a kapuval egy hordár áll meg. Nagy, szines plakátot czipel hatalmas táblán. Megáll és egykedvűen vár ő is. Neki különben kötelessége oda állani, a hol tömeg van, hogy lássák a hirdetését.

És egyszerre az egész közönség a hordár felé fordul. Me t a tábla felső széléről fél méteres vörös betűkkel e szavak viritnak alá:

MA UTÓLSZOR LÁTHATÓ!

Alább apróbb betűkkel, talán valami ponorámát, muzeumot, állatseregletet, vagy kitudja mit hirdetnek, de a közönséget, a ki annyira megszokta a szép asszony reklámjait, egy perczig a vízió tartja fogva, hogy alantabb a plakáton most is a híres Ella neve van, a ki e pillanatban csakugyan — „utolszor látható!“



Képtalány.



SZÁMREJTVÉNY.

H.-F.-TÖL.

- 39, 24, 16, 22, 37, 32. Minden leány ilyen legyen
12, 10, 27, 39. Beteg ember leszi.
31, 2, 15, 18, 28, 40, 4. Magyar grófi család.
26, 18, 6, 9, 21. Keivel virág
1, 35, 33, 14, 5, 38. Tavasszal költözik hozzánk.
34, 20, 19, 41. Jármű.
17, 8, 23. Bibliai alak.
7, 11, 3, 36, 25. Ezt is bibliából ismerjük.
30. Egy mássalhangzó.
1-41. Egy szép költemény első két sora.

A mult számban közölt talányok megfejtése:

A képtalányé:

A dió törve jó.

A Számrejtvényé:

Kinek hatalma szab
Törvényeket, határt.
Oh, népek Istene
Küldj egy remény sugárt.